

MITROPOLITUL
ANTONIE DE SUROJ

REFLECTII DESPRE
PILDELE TRIODULUI

O călătorie duhovnicească

Traducere din limba engleză și note
DRAGOȘ DÂSCĂ

Ediția a doua, revizuită

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2024

Cuprins

Pregătirea pentru călătorie	7
Cu mijlocul încins	9
Călătoria	33
Bartimeu	35
Pilda vameșului și a fariseului	53
Zaheu vameșul	71
Pilda fiului risipitor	89
Pildele despre Judecata de Apoi	107
Scopul călătoriei	133
Învierea și Crucea	135

PREGĂTIREA PENTRU CĂLĂTORIE

Bartimeu

Și au venit în Ierihon. Și ieșind din Ierihon El, ucenicii Lui și mulțime mare, Bartimeu orbul, fiul lui Timeu, ședea jos, pe marginea drumului. Și, auzind că este Iisus Nazarineanul, a început să strige și să zică: „Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!”. Și mulți îl certau ca să tacă, el însă cu mult mai tare striga: „Fiule al lui David, miluiește-mă!”. Și Iisus, oprindu-Se, a zis: „Chemați-l!”. Și l-au chemat pe orb, zicându-i: „Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă”. Iar orbul, lepădând haina de pe el, a sărit în picioare și a venit la Iisus. Și l-a întrebat Iisus, zicându-i: „Ce voiești să-ți fac?”. Iar orbul l-a răspuns: „Învățătorule, să văd iarăși”. Iar Iisus i-a zis: „Mergi, credința ta te-a mântuit”. Și îndată a văzut și urma lui Iisus pe cale.

(*Marcu 10, 46-52*)

Cred că unul din motivele care ne împiedică să fim cu adevărat noi înșine și să ne găsim drumul este faptul că nu ne dăm seama cât de orbi suntem! O, de am ști că suntem orbi, cât de repede am căuta vindecare... Ar trebui să o căutăm, așa cum Bartimeu probabil făcuse deja, de la oameni, doctori, preoți, vindecători; și apoi,

după ce vom fi pierdut întreaga nădejde „în cei puternici, în fiii oamenilor, în care nu este izbăvire”¹⁸, poate că ne vom întoarce la Dumnezeu. Dar tragic este faptul că noi nu înțelegem cât de orbi suntem: prea multe lucruri ne sar înaintea ochilor pentru a mai putea fi conștienți de invizibilul pe care nu-l vedem. Trăim într-o lume de lucruri care ne solicită atenția și care se impun: nu mai e nevoie să le impunem noi, ele sunt *acolo*. Lucrurile nevăzute nu se impun – trebuie să le căutăm și să le descoperim. Lumea de afară ne cere atenția: Dumnezeu însă ne cheamă timid. Țin minte că un monah bătrân mi-a zis odată: „Duhul Sfânt este precum o pasăre mare și sfioasă care s-a înălțat puțin în zbor. Când vezi că vine mai aproape, nu te mișca, nu te speria. Las-o pe ea să vină la tine”. Acest cuvânt ne trimite cu gândul la pogrârea Duhului Sfânt sub chipul unui porumbel. Imaginea unei păsări ce zboară spre pământ, timidă și, în același timp, gata să se dăruiească este scripturistică și plină de înțeles, chiar dacă un japonez mi-a zis odată: „În ceea ce privește religia creștină, cred că înțeleg cele referitoare la Tatăl și Fiul, dar nu am priceput niciodată semnificația acelei preacinstite păsări!”.

Pentru a rămâne în continuare în lumea simbolurilor sfielniciei curate, în lumea unei inimi care se dăruiește, dar niciodată nu se prostituează, să aruncăm o privire asupra unui pasaj din *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupery¹⁹, unde vulpea vorbește despre cum micul

---

¹⁸ Cf. Ps. 145, 3 [n.tr.].

¹⁹ În română: Antoine de Saint-Exupery, *Micul prinț*, trad. Ileana Cantuniari, Editura Rao, București, 2014 [n.tr.].

prinț ar trebui s-o îmblânzească: trebuie să fie foarte răbdător, să stea puțin deoparte, să se lase privit cu coada ochiului fără să spună nimic, deoarece cuvintele provoacă neînțelegeri. Și cu fiecare zi în care se așază mai aproape de ea, se împrietenesc tot mai mult. Înlocuiește personajul vulpii cu Dumnezeu și vei observa o timiditate iubitoare, nevinovată, o sfială care se dăruiește, dar nu se prostituează cu cele ale lumii: Dumnezeu nu vrea o relație ușuratică, lunecoasă, nici nu-Și impune prezența. El o dăruiește, dar nu poate fi primită decât în aceleași condiții – prezența unei inimi smerite, iubitoare în doi oameni care se caută unul pe celălalt cu timiditate, sfială, ca urmare a unui adânc respect reciproc și fiindcă amândoi recunosc sfințenia și extraordinara frumusețe a iubirii împărtășite.

Lumea exterioară se impune de la sine. Lumea lăuntrică poate fi simțită, dar niciodată nu cere atenție. Trebuie să pășim cu blândețe, cu grijă: trebuie să urmărim lumea dinlăuntru nostru așa cum un păsărar își caută cel mai bun loc în păduri sau câmpii tăcute, dar pline de viață; el, de asemenea, este tăcut, alert și vigilant. Această atitudine plină de atenție care ne îngăduie să percepem ceea ce altminteri scapă puterii noastre de observație ar putea fi descrisă în cuvintele acestei vechi poezioare pentru copii:

O bătrână bufniță înțeleaptă trăia într-un stejar,
Cu cât vedea mai mult, cu atât mai puțin vorbea.
Cu cât vorbea mai puțin, cu atât mai mult auzea.
De ce nu putem fi cu toții precum acea pasăre?

Orbiți de lumea lucrurilor, uităm că ea nu este pe măsura adâncimii de care este omul capabil. Omul este și măreț, și mic. Când ne gândim la noi ca făcând parte dintr-un univers care se mărește tot mai mult – nemăsurat de mare sau infinit de mic – recunoaștem că suntem un fir de nisip, trecător, fragil, fără nici o importanță; dar când ne întoarcem privirea înlăuntrul nostru descoperim că nimic din această imensitate nu este îndeajuns de măreț pentru a ne împlini cu adevărat – întreaga lume creată cade precum un fir de nisip în adâncimea ființei noastre: omul este prea vast pentru a fi umplut sau împlinit. Numai Dumnezeu, Cel care ne-a făcut pentru El, conform măreției Lui, doar El poate face aceasta. În cuvintele lui Angelus Silesius²⁰:

Eu sunt la fel de măreț precum Dumnezeu,
El este la fel de mic ca mine.

Lumea lucrurilor este caracterizată de opacitate, densitate, greutate și volum, dar nu are profunzime. Întotdeauna putem pătrunde până în miezul lucrurilor, iar când am ajuns la cel mai adânc nivel, căci cele create au un nivel final, de acolo nu există o cale către infinit: centrul unei sfere este cel mai lăuntric punct, dar dacă încercăm să trecem dincolo de acesta, ne întoarcem la suprafața sferei. Însă Sfânta Scriptură vorbește despre adâncimea

---

²⁰ Angelus Silesius (1624-1677) a fost un poet mistic german, cunoscut îndeobște pentru lucrarea sa *Pelerinul heruvimic*. În română: Angelus Silesius, *Călătorul heruvimic*, trad. Ioana Pârvulescu, Editura Humanitas, București, 1999 [n.tr.].

inimii omenești. Nu este o adâncime care să poată fi măsurată; imensitatea este însăși firea ei; inima depășește toate limitele măsurătorilor. Această adâncime este înrădăcinată în imensitatea lui Dumnezeu Însuși. Numai când vom fi înțeleș deosebirea dintre o prezență care se afirmă, se impune singură și o prezență pe care trebuie să o căutăm fiindcă o simțim în inimile noastre, când vom fi înțeleș deosebirea dintre densitatea grea, opacă a lumii din jurul nostru și profunzimea omenească pe care numai Dumnezeu o poate umple – și aș merge până-acolo încât să menționez și profunzimea fiecărui lucru creat a cărui vocație este să devină locul dumnezeieștii prezențe, atunci când, la plinirea veacurilor, Dumnezeu va fi totul în toate²¹ –, numai atunci putem să începem căutarea, știind acum că suntem orbi, oameni orbiți de lumea văzută care ne împiedică să percepem nevăzutul.

A fi orb față de nevăzut, a fi conștient numai de lumea tangibilă înseamnă a fi în afara cunoașterii depline, în afara experienței realității absolute care este lumea în Dumnezeu și Dumnezeu în inima lumii. Bartimeu conștientiza cu durere acest lucru, de vreme ce, fiind orb trupește, lumea văzută îi era străină. A găsit în sine puterea să strige către Domnul plin de disperare, cu toată nădejdea temătoare pe care a simțit-o atunci când Mântuirea trecea pe lângă el, fiindcă s-a simțit deconectat de la acest eveniment. Motivul pentru care noi prea adesea nu-L putem chema astfel pe Dumnezeu este faptul că nu înțelegem

---

²¹ Cf. II Cor. 15, 28: „Iar când toate vor fi supuse Lui, atunci și Fiul Însuși Se va supune Celui ce I-a supus Lui toate, ca Dumnezeu să fie toate în toți” [n.tr.].

cât de deconectați suntem, deoarece nu avem o vedere deplină a lumii – o vedere care ar putea oferi realitate deplină chiar lumii văzute. O, de am putea învăța să fim orbi față de lumea văzută pentru a putea vedea dincolo, în profunzime, nevăzutul, în noi și în jurul nostru, cum pătrunde toate lucrurile cu prezența sa!

Orbirea este de mai multe feluri: poate fi cauzată – în cazul sfinților, nu al nostru – de vederea unei lumini prea strălucitoare. Sfântul Simeon Noul Teolog, când vorbește despre Întunericul dumnezeiesc, spune că revarsă de lumină, o lumină atât de orbitoare, încât cel care a văzut-o nu mai poate vedea după aceea. Poate fi o orbire cu ochii deschiși. Tolstoi, în *Război și pace*, scrie cum Pierre Bezuhov, privind în ochii mari și frumoși ai Elenei, se vede pe sine în ei, curățit de toate greșelile, așa cum ea (biata fată...) îl vedea pe el. Bărbatul se uita în ochii ei și nu se vedea decât pe el – fata era cu totul absentă în mintea sa! Și noi facem aceasta, chiar și în privința lucrurilor; în funcție de cum ne ațintim privirea asupra unei ferestre, ne putem vedea reflexia, rama geamului sau priveliștea de dincolo de fereastră. Noi putem privi cu ochi indiferenți, așa cum trecătorii îl priveau pe Bartimeu. Putem privi cu ochi hămesiți, precum lacomul din Dickens care, văzând o turmă ce păștea pe un câmp, nu a putut să zică decât: „Friptură de vită vie!”. Putem vedea cu ochi plini de ură când devenim groaznic de pătrunzători, dar având clarviziunea diavolului, nevăzând nimic altceva decât răul, plăsmuind o caricatură diabolică a lumii. Și, în cele din urmă, putem privi cu ochi iubitori, cu o inimă curată care-L poate vedea pe Dumnezeu și chipul Său în oameni;

chiar și în omul în care acest chip este micșorat – să privim prin straturi de aparențe și dovezi contrare, până la sinele profund, tainic și autentic al acelui om. Fiindcă lucrurile stau așa cum i-a spus vulpea micului prinț: „Nu putem vedea decât cu inima; ceea ce este important este ascuns ochiului”.

Trebuie să recunoaștem că nu suntem conștienți de profunzimea lucrurilor, de imensitatea, de vocația veșniciei întregii lumi și nu putem deveni conștienți de aceasta decât numai în măsura în care, printr-o experiență transformatoare, căpătăm certitudinea că există o lume lăuntrică; prin credință putem sta neclintiți în certitudinea faptului că nevăzutul este real, prezent și vrednic de a fi căutat, dincolo, prin și în inima lumii văzute. Acest act de credință înseamnă să accepți mărturia celor care sunt conștienți de existența acestei lumi nevăzute, chiar dacă o luăm ca pe o simplă ipoteză de lucru, una temporară poate, pentru a permite desfășurarea investigației. Fără aceasta, nimic nu este cu putință – nu putem porni în căutarea nevăzutului dacă *a priori* suntem siguri că nu există. Putem accepta mărturia, nu a unuia sau a doi oameni, ci a milioane de oameni care, în decursul istoriei, în religia creștină sau în cele necreștine, de asemenea, au trăit nevăzutul și au fost martori ai prezenței acestuia.

Prin urmare, cred că e nevoie să ne lărgim înțelegerea și câmpul vizual și, în general, modul în care înțelegem viața. Cred că și astăzi trăim sub falsa impresie că ceea ce nu este rațional este dubios. Și totuși psihologia ne-a arătat că există o adevărată lume nerațională care

are un rol decisiv în viața lăuntrică a omului. Prin „nerațional” nu vreau să spun „absurd”. Avem, de exemplu, întreaga gamă a iubirii omenești, fie ea prietenie, iubire familială, iubirea care îl evidențiază din mulțime pe cel care este unic pentru noi, care reorientează întreaga noastră perspectivă despre lume. După cum a spus un scriitor din Grecia antică: „Înainte ca bărbatul să o întâlnească și să o iubească pe femeia cu care se va căsători, el este înconjurat de bărbați și de femei; din clipa în care o află pe cea iubită – doar *ea* mai contează; restul sunt simpli oameni”. Experiența, atât de bogată, atât de complexă și universală, aparține tagmei neraționalului, în sensul că nu poate fi meșteșugită de rațiune: a iubi pe cineva nu este un bilanț de motive pro și contra; este o experiență directă, un fapt care se impune de la sine, dar prea profund pentru a aduce în discuție vreun argument rațional. La fel este și cazul cu experiența frumuseții, fie în muzică sau artele plastice, fie că depinde de ureche sau de ochi; nu este doar suma totală de motive întemeiate pentru a admira o operă de artă. Dacă dorim să împărtășim cu cineva experiența frumuseții unui fragment muzical, a unei sculpturi, frumusețea arhitecturală a unei clădiri sau taina unei picturi, începem prin invitarea lor cu cuvintele pe care Hristos le-a rostit primilor Săi ucenici: „Veniți și veți vedea”²². Cu siguranță nu vom începe spunând: „Mai întâi, îți voi explica întreaga frumusețe a acestei opere de artă și după ce vei înțelege cum se cuvine, atunci ai voie să o admiri”.

---

²² In 1, 39 [n.tr.].